

PSORIAZ KASALLIGINING KELIB CHIQISH SABABLARI VA DAVOLASH USULLARI

Djumayeva Mahfuza Kayumovna

*Abu Ali ibn Sino nomidagi Buxoro Davlat tibbiyot institutining
Tibbiy kimyo kafedrası assistenti, dmahfuza51@gmail.com*

Haydarova Hulkar Axtamjon qizi

*Abu Ali ibn Sino nomidagi Buxoro Davlat tibbiyot institutining
Tibbiy kimyo kafedrası assistenti, hulkarhaydarova97@gmail.com*

Naimova Shaxina Nodir qizi

*Abu Ali ibn Sino nomidagi Buxoro Davlat tibbiyot institutining
Biotibbiyot fakulteti Farmatsiya turlari bo'yicha yo'nalishi talabasi,
shaxinanaimova8@gmail.com*

ANNOTATSIYA

Bu maqolada Psoriaz kasalligi va uning kelib chiqishi, sabablari, xususiyat va belgilari, turlari, davolash usullari va uning oldini olish chora-tadbirlari haqida batafsil aytib o'tamiz.

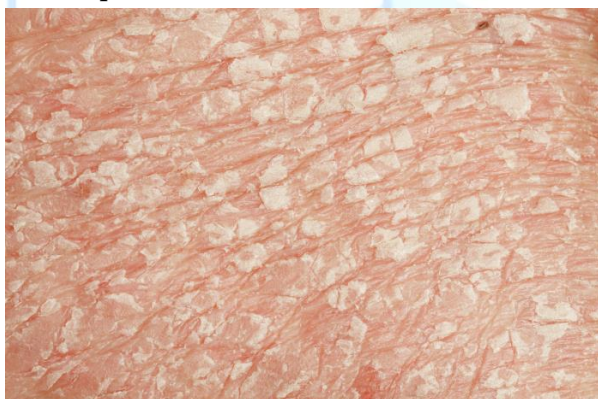
Kalit so'zlar: psoriaz, toshbaqa kasalligi, blyashka, kumush-oq tarozi, axilles tovon, alev, interleukin 17A, interleukin 17F, bimekizumab, adalimumab

Psoriaz, tangachali lishay (Psoriasis – lot. psora – qichishish) — surunkali noinfektsion kasallik, asosan terini shikastlaydigan dermatoz. Hozirgi paytda kasallikning autoimmun tabiatli ekanligi ilgari surilmoqda. Odatda bu kasallik teri sirting ustida ko'tarilgan quruq qizil dog'lar paydo bo'lishiga olib keladi, ammo psoriaz bilan kasallangan ayrim bemorlarda ko'rinarli teri shikastlanishlari bo'lmaydi. Psoriaz toshmasi terining har qanday joyida paydo bo'lishi mumkin. Psoriaz ko'pincha tirsak va tizzalarda, yuz va og'izning ichki qismida, bosh terisida, qo'l va oyoq tirnoqlarda, jinsiy organlarda, kaftlar va oyoqlarda chiqadi. [1]

Aksariyat odamlarda toshbaqa kasalligi terining kichik qismini qoplaydi. Og'ir holatlarda, blyashka tanangizning katta maydonini birlashtiradi va qoplaydi. [2]

Psoriazning belgilari odamdan odamga farq qiladi, ammo ba'zi umumiy belgilar: odatda tirsaklar, tizzalar, bosh terisi, magistral, kaftlar va oyoq tagida qichiydigan yoki kuyadigan kumush-oq tarozilar bilan qalin, qizil terining yamoqlariday chiqadi. Quruq, yorilib ketgan teri qichishi yoki qon ketishi kuzatilishi mumkin. Qalin, tizmalı, chuqurchali mixlar ko'rinishdagi dog'lar paydo bo'ladi va uyqusizlikka chalinish mumkin. [3]

Ba'zi bemorlarda qattiq, shishgan yoki og'riqli bo'g'inlar bilan ifodalanishi mumkin bo'lgan psoriatik artrit deb ataladigan tegishli holat mavjud, bo'yin yoki bel og'rig'i yoki Axilles tovonidagi og'riq bo'ladi. Agar insonda psoriatik artrit belgilari bo'lsa, tez orada shifokorga murojaat qilishi kerak, chunki davolanmagan psoriatik artrit yomon bosqichga olib kelishi mumkin.[4] Psoriazga chalingan bemor tuzalishi ham mumkin, ammo yillar o'tib qayta takrorlanishi ham mumkin. Ba'zida alomatlar kuchayishi, ya'ni alevlar deb ataladigan kasallik davri bor va bu davrda bemor o'zini yaxshi his qilishi mumkin.[5]

Alevlar davrining asosiy belgilari quyidagilarni o'z ichiga oladi:

1. Qizil toshmalar: Terida qizil, shishgan toshmalar paydo bo'ladi. Bu toshmalar ko'pincha quruq, qizil yoki oq rangli parda bilan qoplangan bo'ladi.
2. Teri quruqligi va qichishish: Psoriazdan ta'sirlangan teri ko'pincha quruq bo'ladi va qichishishi mumkin.
3. Yaltiragan va quruq parda: Toshmalar ustida oq rangli, quruq parda hosil bo'lishi mumkin, bu esa terining tugashi bilan bog'liq.
4. Teri ko'rinishi: Ba'zan psoriaz terida dog'lar, terining qizil bo'lishi va quruqligi bilan bog'liq bo'lgan boshqa o'zgarishlarga olib kelishi mumkin.[6]

Psoriaz kasalligining turlari:

1. Oddiy (vulgar) psoriaz – eng keng tarqalgan turi, qizil dog'lar va tangachalar bilan kechadi.
2. Tomchisimon psoriaz – kichik, suv tomchisi shaklidagi toshmalar paydo bo'ladi.
3. Artropatik psoriaz – bo'g'imlarga ham ta'sir qilib, og'riq va shish

bilan kechadi. 4. Teskari psoriaz – qo‘ltiq, chov va tana burmalarida kuzatiladi. 5. Eritrodermik psoriaz – terining katta qismini qoplab, jiddiy og‘ir holat hisoblanadi.[7]

Kasallikning kelib chiqish sabablari: Psoriazning aniq sabablari hali ham to‘liq aniqlanmagan, lekin irsiyat, stress, infektsiyalar, ba’zi dori-darmonlar va immun tizimining buzilishi kabi omillar bu kasallikni rivojlantirishi mumkin.[8]

So‘nggi vaqtlarda psoriaz davolashida bir qancha yangi va umid beruvchi usullar paydo bo‘ldi. Bimekizumab — bu yangi monoklonal antikor bo‘lib, u psoriazda muhim rol o‘ynaydigan Interleukin 17A va Interleukin 17F ni bir vaqtning o‘zida bloklaydi. Klinik tadqiqotlar natijasida Bimekizumab 60% dan ortiq bemorlarda psoriaz alomatlarini to‘liq yo‘qotish imkoniyatini ko‘rsatdi.[9][10]

Xulosa qilib aytganda, psoriaz surunkali teri kasalligi bo‘lib, yallig‘lanish jarayonlariga asoslangan kasallik bo‘lib, yaqin vaqtlarda Bimekizumab kabi yangi davolash usullari uning alomatlarini bartaraf etishda samarali bo‘lib chiqmoqda. Adalimumab biosimilarlar esa bemorlar uchun arzon va samarali variantlarni taqdim etmoqda. Psoriaz bilan kurashishda qo‘llab-quvvatlovchi tashkilotlar muhim ahamiyatga ega va ular bemorlarga resurslar va maslahatlar taqdim etadi

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Saidqosim Arifov “Psoriaz” kitobi Toshkent 2019 127-bet
2. Arifov “Teri va tanosil kasalliklari” kitobi Toshkent 2009
3. Adham Vaisov “Teri va tanosil kasalliklari” kitobi 2008
4. Med.24.uz
5. My.medic.uz
6. Mayoclinic.uz
7. Niams.nih.gov
8. Prosiasis.org
9. healhline.com
10. web.mb